

**PLAN PRACY NAUCZYCIELA/WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY**  
**MAREK DAWIDOWSKI** PRZEDMIOT: **HISTORIA**

| Temat lekcji                            | Zagadnienia                                                                                                         | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                                                                                                     | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                  | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | celująca                                                                                                                                                                                                      |
| Po co nam historia?                     | 1. Co to jest historia?<br>2. Typy źródeł historycznych<br>3. Periodyzacja dziejów – epoki historyczne              | - poprawnie posługuje się terminami: historia, źródło historyczne,<br>- dokonuje prostej klasyfikacji źródeł historycznych<br>- podaje przykłady źródeł pisanych i niepisanych                                                                                 | - poprawnie posługuje się terminami: epoki historyczne,<br>- wymienia nazwy epok historycznych w kolejności chronologicznej: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność<br>- umiejscawia wydarzenia w odpowiedniej epoce historycznej                                                                                                                                                                                                         | - wyjaśnia, na czym polega praca historyka<br>- określa ramy chronologiczne epok historycznych<br>- wyjaśnia na czym polega krytyka źródła                                                                                                                                                                                     | - omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów<br>- rozumie potrzebę tworzenia systemu datacji i posługiwania się nim                                                                                                                                                                              | - wyjaśnia do czego potrzebna jest człowiekowi historia                                                                                                                                                       |
| <b>ROZDZIAŁ I: POCZĄTKI CYWILIZACJI</b> |                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                               |
| 1. Zanim zaczęła się historia           | 1. Epoki prehistoryczne<br>2. Skąd wziął się człowiek?<br>3. Rewolucja neolityczna<br>4. Epoka brązu i epoka żelaza | - poprawnie posługuje się terminami: australopitek, koczowniczy, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, budowlę megalityczne<br>- wskazuje na mapie kolebkę ludzkości<br>- określa wpływ zmian klimatu na życie człowieka<br>- opisuje początek metalurgii | - poprawnie posługuje się terminami: <i>homo habilis</i> , <i>homo erectus</i> , <i>homo neandertalensis</i> , <i>homo sapiens</i> ., paleolit<br>- wymienia w kolejności etapy ewolucji człowieka<br>- opisuje warunki życia ludzi w czasach prahistorycznych<br>- podaje nazwy najważniejszych wynalazków człowieka z czasów prahistorycznych<br>- określa ramy chronologiczne rewolucji neolitycznej<br>- opisuje życie codzienne ludzi przed rewolucją | - podaje najistotniejsze cechy wyglądu różnych gatunków człowiekowatych i ich umiejętności<br>- wskazuje na mapie kierunki i trasy ekspansji gatunku ludzkiego<br>- przedstawia wpływ zmian klimatycznych na tryb życia człowieka pierwotnego<br>- nazywa i lokalizuje na mapie pozostałości najstarszej znanej osady ludzkiej | - omawia znaczenie tworzenia i praktycznego zastosowania narzędzi oraz opanowania umiejętności krzesania ognia dla rozwoju człowieka<br>- wyjaśnia, na czym polegała zależność człowieka od przyrody<br>- wymienia przyczyny powstania pierwszych dzieł sztuki praludzi<br>- omawia tryb życia i zajęcia ludzi epoki | - uzasadnia słusność określenia <i>rewolucja</i> dla zmian, które zaszły w życiu człowieka w okresie neolitu<br>- ocenia największe osiągnięcia człowieka pierwotnego jego znaczenie,<br>- wyjaśnia gdzie się |

|                           |                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | neolityczną i po niej<br>- omawia sposób wytopu brązu i żelaza<br>- omawia tryb życia i zajęcia ludzi epoki neolitu                                                                                                                                                                                                                                                                  | - wskazuje na mapie miejsce położenia najbardziej znanej budowli megalitycznej<br>- wyjaśnia, jakie zmiany nastąpiły w życiu człowieka dzięki opanowaniu umiejętności wytopu metali                                                                                       | neolitu<br>- charakteryzuje wygląd osad neolitycznych                                                                                                                                                                              | znajduje i z czego słynie miejsce: wawóz Olduvai, Catal Huyuk.                                                                                                                                                                                                                                |
| 2. Starożytna Mezopotamia | 1. Znaczenie wielkich rzek<br>2. Sumerowie<br>3. Imperium Akadyjskie<br>4. Babilonia<br>5. Asyria | - zna wydarzenia związane z datami: ok. 4 tys. lat p.n.e.,<br>- poprawnie posługuje się terminami: Mezopotamia, system irygacyjny, Sumerowie, miasto-państwo<br>- lokalizuje na mapie Mezopotamię<br>- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Mezopotamii<br>- wymienia osiągnięcia Sumerów<br>- poprawnie posługuje się terminami: Babilon, Kodeks Hammurabiego, politeizm<br>- określa, kim był i czym zasłynął Hammurabi<br>- lokalizuje na mapie państwo babilońskie<br>- omawia najważniejsze zasady prawne zapisane w Kodeksie Hammurabiego | - podaje ramy chronologiczne istnienia cywilizacji sumeryjskiej<br>- poprawnie posługuje się terminami: Żyzny Półksiężyc, zikkurat<br>- określa rolę rzek w starożytnej Mezopotamii<br>- opisuje wygląd miast sumeryjskich<br>- zna wydarzenia związane z datami: XVIII w. p.n.e., VII w. p.n.e., 612 r. p.n.e., VI w. p.n.e.<br>- określa, kim byli czym zasłynął Nabuchodonozor II | - charakteryzuje oddziaływanie warunków naturalnych na życie mieszkańców Mezopotamii<br>- omawia organizację państwa babilońskiego i jego osiągnięcia<br>- prezentuje najważniejsze fakty z historii Asyrii i Babilonii<br>- interpretuje zasadę „oko za oko, ząb za ząb” | - omawia organizację państwa Sumerów<br>- przedstawia związek między budową i utrzymaniem sieci irygacyjnej a powstaniem pierwszych państw<br>- ocenia starożytny system prawny<br>- omawia system religijny starożytnej Babilonii | - wyjaśnia, jaki wpływ na organizację pierwszych państw miało ich położenie geograficzne oraz warunki naturalne<br>- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa dla sprawnego funkcjonowania państwa<br>- ocenia ówczesne osiągnięcia cywilizacyjne<br>- wyjaśnia kim był Marduk, Nabuchodonozor II |

|                     |                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. Starożytny Egipt | 1. Początki państwa Faraonów<br>2. Ustrój polityczny Egiptu<br>3. Wierzenia Egipcjan<br>4. Osiągnięcia i kultura Egiptu | - zna wydarzenia związane z datami: ok. 3 tys. lat p.n.e.,<br>- poprawnie posługuje się terminami: Egipt Górny, Egipt Dolny, faraon<br>- lokalizuje na mapie Egipt<br>- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Egipcie<br>- poprawnie posługuje się terminami: mumia, mumifikacja, sarkofag, piramida, hieroglify<br>- wymienia imiona najważniejszych bogów egipskich<br>- przedstawia największe osiągnięcia cywilizacji egipskiej | - podaje ramy chronologiczne istnienia cywilizacji egipskiej<br>- charakteryzuje strukturę społeczeństwa egipskiego<br>- określa zakres władzy faraona<br>- poprawnie posługuje się terminami: sfinks, nomarcha, pisarz<br>- podaje nazwy najsłynniejszych piramid egipskich                                                   | - wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej<br>- omawia organizację państwa egipskiego<br>- wymienia cechy charakterystyczne wyglądu wybranych bogów egipskich<br>- omawia rolę religii w życiu starożytnych Egipcjan<br>- podaje przyczyny mumifikacji zwłok                             | - uzasadnia słuszość określenia „Egipt – darem Nilu”<br>- tłumaczy, jaką rolę odgrywały poszczególne warstwy społeczeństwa egipskiego<br>- określa cechy religii starożytnego Egiptu | - wskazuje i ocenia źródła potęgi starożytnego Egiptu<br>- ocenia wkład mieszkańców Egiptu w rozwój cywilizacji<br>- wyjaśnia kim był Narmer, Ramzes II,                                         |
| 4. Izrael i Fenicja | 1. Biblijne dzieje Izraela<br>2. Państwo Hebrajczyków<br>3. Religia żydowska<br>4. Fenicja                              | - poprawnie posługuje się terminami: Hebrajczycy, Palestyna, Jahwe, Izrael, niewola babilońska, monoteizm, judaizm, dekalog,<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon<br>- lokalizuje na mapie Izrael<br>- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne Palestyny                                                                                                                                                    | - określa ramy chronologiczne istnienia państwa żydowskiego<br>- poprawnie posługuje się terminami: Kanaan, menora, Biblia, Tora, Arka Przymierza<br>- opisuje wygląd świątyni jerozolimskiej<br>- opisuje sposób funkcjonowania Fenicji,<br>- wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem odwołując się do przykładów | - wskazuje na mapie szlak wędrówki Izraelitów z Egiptu do Kanaan i omawia jej przebieg<br>- omawia sytuację narodu żydowskiego po śmierci Salomona<br>- przedstawia okoliczności upadku państwa żydowskiego<br>- charakteryzuje system wierzeń Izraelitów<br>- charakteryzuje podstawowe symbole i | - opisuje okoliczności powstania państwa Izrael<br>- omawia różnice między religią Żydów a wierzeniami pozostałych cywilizacji starożytnych                                          | - ocenia rolę Biblii jako źródła historycznego<br>- ocenia, które osiągnięcia Żydów i Fenicjan miały największy wpływ na dalsze dzieje ludzkości<br>- wyjaśnia kim byli Filistyni,<br>- wyjaśnia |

|                                               |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | główne zasady judaizmu                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                      | czym jest jarmułka                                                                                                                                                                                                                           |
| 5. Indie i Chiny                              | 1. Cywilizacja doliny Indusu<br>2. Rządy dynastii Maurjów<br>3. Powstanie hinduizmu i buddyzmu<br>4. Cywilizacja doliny Żółtej Rzeki<br>5. Konfucjanizm i taoizm | - określa czas powstania cywilizacji Indii i Chin<br>- poprawnie posługuje się terminami: kasta, system kastowy, buddyzm, hinduizm, , Wielki Mur Chiński<br>- lokalizuje na mapie Indie i Chiny<br>- omawia położenie geograficzne oraz warunki naturalne cywilizacji indyjskiej i chińskiej<br>- wymienia osiągnięcia cywilizacji indyjskiej i chińskiej | - poprawnie posługuje się terminami: Harappa, Mohendžo Daro, terakotowa armia, nirwana, Ariowie<br>- zna i krótko charakteryzuje postaci Buddy i Konfucjusza                                                                                                                                     | - przedstawia zasady funkcjonowania społeczeństwa indyjskiego za rządów Ariów<br>- opisuje organizację państwa chińskiego<br>- wyjaśnia przyczyny budowy Wielkiego Muru Chińskiego<br>- charakteryzuje system filozoficzny stworzony przez Konfucjusza | - porównuje założenia buddyzmu i hinduizmu<br>- prezentuje zasięg terytorialny buddyzmu w przeszłości i współcześnie | - ocenia wpływ konfucjanizmu na budowę Cesarstwa Chińskiego<br>- porównuje struktury społeczne starożytnego Egiptu i starożytnych Indii<br>- porównuje systemy religijne starożytnego Egiptu, Izraela i Indii,<br>- wyjaśnia kim był Brahma. |
| <b>ROZDZIAŁ II: DZIEJE STAROŻYTNEJ GRECJI</b> |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                              |
| 1. Hellada i Hellenowie                       | 1. Środowisko naturalne<br>2. Polis i jej obywatele<br>3. Wspólnota grecka<br>4. Wierzenia Greków<br>5. Wielka kolonizacja                                       | - omawia położenie geograficzne i warunki naturalne Grecji<br>- poprawnie posługuje się terminami: Hellada, Hellenowie, polis, agora, kolonizacja, kolonia,<br>- lokalizuje na mapie Grecję<br>- opisuje życie i zajęcia mieszkańców Grecji<br>- poprawnie posługuje się terminami: Olimp, mit,                                                           | - wskazuje na mapie zasięg kolonizacji greckiej<br>- poprawnie posługuje się terminami: Pytia, metropolia, Wielka Grecja<br>- charakteryzuje system wierzeń starożytnych Greków<br>- podaje imiona głównych bogów i bogiń greckich oraz dziedziny życia, którym patronowali<br>- wymienia imiona | - wyjaśnia wpływ warunków naturalnych na życie i zajęcia Greków<br>- opisuje wygląd greckiej polis<br>- wymienia przyczyny kolonizacji greckiej<br>- określa rolę wyroczni w życiu Greków                                                              | - przedstawia przebieg kolonizacji greckiej<br>- tłumaczy rolę mitów w życiu Greków                                  | - określa czynniki jednoczące Greków<br>- omawia rolę religii jako czynnika jednoczącego Greków<br>- poprawnie posługuje się terminami:                                                                                                      |

|                          |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                      |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                          |                                                                                                                | heros<br>- lokalizuje na mapie Olimp                                                                                                                                                                                                                                                                                              | najsłynniejszych herosów greckich                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                          | antropomorfizm                                                                                                                                                       |
| 2Ateńska demokracja      | 1. Pierwotny ustrój Aten<br>2. Początki demokracji ateńskiej<br>3. Instytucje demokracji ateńskiej             | - zna wydarzenie związane z datą 508 r. p.n.e.,<br>- poprawnie posługuje się terminami: Ateny, Attyka, demokracja, zgromadzenie ludowe (eklezja),<br>- lokalizuje na mapie Ateny<br>- wymienia nazwy organów władzy ateńskiej polis<br>- określa, które warstwy społeczne posiadały prawa polityczne, a które były ich pozbawione | - przedstawia dokonania Peryklesa<br>- poprawnie posługuje się terminami: demagog, strateg, ostracyzm, tyrania,<br>- charakteryzuje społeczeństwo Aten<br>- omawia cechy charakterystyczne demokracji                                                                         | - wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną<br>- wyjaśnia, jaką rolę w demokracji ateńskiej odgrywał ostracyzm<br>- opisuje reformy Solona i Klejstenesa | - prezentuje proces kształtowania się demokracji ateńskiej<br>- ocenia dokonania Peryklesa i jego zasługi w rozwoju demokracji ateńskiej | - formułuje wnioski dotyczące wpływu demokracji ateńskiej na rozwój państw demokratycznych w przyszłości<br>- potrafi podać przykład tyranii w Atenach               |
| 3. W starożytnej Sparcie | 1. Położenie i ustrój polityczny<br>2. Społeczeństwo Sparty<br>3. Wychowanie i styl życia                      | - poprawnie posługuje się terminami: Sparta,<br>- lokalizuje na mapie Spartę<br>- opisuje życie i zajęcia Spartan<br>- omawia charakterystyczne cechy ustroju Sparty<br>- tłumaczy, na czym polegało wychowanie spartańskie                                                                                                       | - poprawnie posługuje się terminami: geruzja (rada starszych), eforzy, zgromadzenie ludowe (Apella)<br>- omawia zadania organów władzy w polis<br>- charakteryzuje społeczeństwo spartańskie<br>- wyjaśnia znaczenie powiedzeń: „z tarczą lub na tarczy”, „mówić lakonicznie” | - określa rolę i zadania królów spartańskich<br>- przedstawia związek między małą liczbą Spartan a ich sposobem wychowania i życia<br>- określa, kim był i czym zasłynął Likurg        | - dokonuje oceny ustroju Sparty<br>- ocenia reguły, którym podlegało życie Spartan<br>- wskazuje różnice między ustrojem Sparty i Aten   | - wskazuje genezę różnic ustrojowych starożytnej Grecji<br>- ocenia zasady wychowania spartańskiego i wyszukuje w nim wartości uniwersalne i aprobowane przez siebie |
| 4. Wojny grecko-perskie  | 1. Imperium perskie<br>2. Przyczyny wojny<br>3. Wyprawa Dariusza i bitwa pod Maratonem<br>4. Wyprawa Kserksesa | - zna wydarzenie związane z datą VI w. p.n.e.<br>- poprawnie posługuje się terminami: hoplita, falanga, Persja, Związek Morski,<br>- lokalizuje na mapie Persję i Grecję                                                                                                                                                          | - zna wydarzenia związane z datami: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e., 479 r. p.n.e.<br>- wymienia dokonania i wyjaśnia znaczenie postaci: Dariusza, Kserksesa, Miltiadesa, Leonidasa i                                                                                            | - omawia wygląd i uzbrojenie greckiego hoplity<br>- opisuje wygląd triery<br>- przedstawia przebieg konfliktu grecko-perskiego                                                         | - wyjaśnia pochodzenie tradycji biegu maratońskiego<br>- ocenia postawę wojowników spartańskich walczących pod                           | - określa wpływ wojen grecko-perskich na dzieje starożytnej Grecji<br>- ocenia która                                                                                 |

|                               |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               | 5. Powstanie Związku Morskiego                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienia główne przyczyny wojen grecko-perskich</li> <li>- wskazuje na mapie trasy wypraw Persów przeciwko Grekom oraz miejsca najważniejszych bitew</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Temistoklesa</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawnie posługuje się terminami: Nieśmiertelni, triera, Maraton, Termopile, Salamina, Plateje, satrapia</li> <li>- opisuje taktykę walki stosowaną przez Greków</li> <li>- wyjaśnia jakie skutki dla Greków miała wojna z Persją</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia symboliczne znaczenie słów: „Przechodniu, powiedz Sparcie, że tu leżymy, wierni jej prawom”</li> <li>- wyjaśnia w jaki sposób Związek Morski został podporządkowany Atenom</li> </ul>                                                                                                                                                               | <p>Termopilami</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- tłumaczy, jakie czynniki zadecydowały o ostatecznym sukcesie Greków</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>spośród bitew miała największe znaczenie dla wyniku wojny</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 5. Kultura starożytnej Grecji | <p>1. Narodziny filozofii</p> <p>2. Literatura i teatr</p> <p>3. Architektura i porządku architektoniczne</p> <p>4. Igrzyska olimpijskie</p> <p>5. Kultura hellenistyczna</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia, kim byli Homer i Fidiusz oraz podaje tytuły ich dzieł,</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: tragedia, komedia, „Iliada”, „Odyseja”, Akropol,</li> <li>- prezentuje najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: filozofia</li> <li>- wymienia zagadnienia będące przedmiotem zainteresowania filozofów</li> <li>- zna wydarzenia związane z datami: 776 r. p.n.e..</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: igrzyska, olimpiada, kultura hellenistyczna</li> <li>- wymienia dyscypliny sportowe znane starożytnym Grekom</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- krótko charakteryzuje postaci: Sofoklesa, wymieniając ich kluczowe dzieła,</li> <li>- przedstawia okoliczności narodzin teatru greckiego,</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: skene, proskenion, orchestra, theatron, Wielkie Dionizje, Olimpia,</li> <li>- zna wydarzenie związane z datą 393 r. n.e.</li> <li>- wyjaśnia rolę sportu w życiu Greków,</li> <li>- wymienia nazwy greckich porządków architektonicznych,</li> <li>- wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Sokrates, Platon, Arystoteles</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia zasady obowiązujące w teatrze greckim,</li> <li>- przedstawia różnice między grecką tragedią a komedią,</li> <li>- opisuje wygląd teatru greckiego oraz aktorów,</li> <li>- określa różnice pomiędzy porządkami architektonicznymi występującymi w starożytnej Grecji</li> <li>- przedstawia poglądy najsłynniejszych filozofów greckich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przytacza najważniejsze informacje dotyczące treści „Iliady” i „Odysei”</li> <li>- omawia rolę teatru w życiu starożytnych Greków,</li> <li>- określa rolę igrzysk olimpijskich w podtrzymywaniu jedności starożytnej Hellady</li> <li>- przedstawia podobieństwa i różnice między starożytnymi a współczesnymi igrzyskami olimpijskimi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenia trwałość osiągnięć cywilizacyjnych Greków,</li> <li>- podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną,</li> <li>- ocenia wkład greckich filozofów i wynalazców w rozwój różnych dziedzin nauki</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: hedonizm, cynizm</li> </ul> |

|                                     |                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 9. Podboje Aleksandra Macedońskiego | 1. Wojna peloponeska i upadek dawnych greckich potęg<br>2. Początki Macedonii i opanowanie Grecji<br>3. Podboje Aleksandra Macedońskiego<br>4. Organizacja imperium Aleksandra<br>5. Epoka hellenistyczna | - określa, kim byli i czym zasłynęli Filip II i Aleksander Wielki<br>- poprawnie posługuje się terminami: wojna peloponeska, diadochowie<br>- lokalizuje na mapie Macedonię<br>- wskazuje na mapie trasę wyprawy Aleksandra, miejsca najważniejszych bitew i zajęte terytoria | - zna wydarzenia związane z datami: 334 p.n.e., 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e., 323 r. p.n.e. 338 r. p.n.e<br>- poprawnie posługuje się terminami: Cheronea, Issos, Gaugamela,<br>- podaje przyczyny i skutki podboju Persji przez Aleksandra | - opisuje proces tworzenia potęgi Macedonii przez Filipa II<br>- opisuje przebieg wyprawy Aleksandra przeciwko Persom<br>- omawia sytuację w Grecji po zakończeniu wojen z Persją<br>- omawia organizację imperium macedońskiego<br>- podaje cechy charakterystyczne kultury hellenistycznej | - wyjaśnia znaczenie klęski Greków w bitwie pod Cheroneą<br>- wymienia okoliczności powstania państw hellenistycznych<br>- ocenia wpływ jednostki na proces kształtowania dziejów | - dokonuje analizy upadku starożytnego świata Grecji i sukcesu Macedonii<br>- porównuje skutki wielkiej kolonizacji i podbojów Aleksandra Wielkiego |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### ROZDZIAŁ III: IMPERIUM RZYMSKIE

|                      |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Republika rzymska | 1. Powstanie Rzymu<br>2. Zasady funkcjonowania i urzędy republiki<br>3. Społeczeństwo republiki i konflikty społeczne<br>4. Religia starożytnych Rzymian | - zna wydarzenie związane z datą 753 r. p.n.e.<br>- lokalizuje na mapie Italię i Rzym<br>- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Italii<br>- określa ramy chronologiczne istnienia monarchii w Rzymie<br>- wymienia nazwy warstw społecznych w starożytnym Rzymie<br>- poprawnie posługuje się terminami: republika, ,<br>- omawia zadania zgromadzenia ludowego, | - zna wydarzenia związane z datami: 509 r. p.n.e<br>- poprawnie posługuje się terminami: dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwestor, trybun ludowy, wilczyca kapitolńska, zgromadzenie ludowe, senat<br>- przedstawia zasady funkcjonowania republiki rzymskiej<br>- poprawnie posługuje się terminami: Etruskowie, Italikowie, Latynowie, Lacjum,<br>- omawia zadania poszczególnych urzędników | - określa podobieństwa między religią rzymską a grecką<br>- opisuje wygląd rzymskiej świątyni<br>- charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej<br>- określa rolę i zadania poszczególnych warstw społecznych starożytnego Rzymu | - określa istotę sporu o prawa polityczne plebejuszy i sposób jego rozwiązania<br>- wyjaśnia przyczyny popularności kultu bogów przejętego od ludności z terenów podbitych<br>- wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a republiką rzymską | - porównuje wpływ warunków naturalnych na kierunki rozwoju cywilizacji rzymskiej i greckiej<br>- analizuje istotę republiki rzymskiej jako formy państwa<br>- wymienia imiona królów panujących w Rzymie |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                  |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          |                                                                               |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                                                                                                                                      | senatu<br>- podaje imiona najważniejszych bogów rzymskich                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | rzymskich<br>- przedstawia system wierzeń rzymskich                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          |                                                                               |
| 2. Podboje Rzymu                 | 1. Organizacja armii rzymskiej<br>2. Podbój Italii i postępowanie wobec podbitych ludów<br>3. Wojny punickie<br>4. Podbój świata śródziemnomorskiego | - zna wydarzenia związane z datami: 264–241 r. p.n.e., 218–201 r. p.n.e., 149–146 r. p.n.e.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Hannibal<br>- poprawnie posługuje się terminami: legion, wojny punickie, Kartagina, Imperium Rzymskie, prowincja, namiestnik<br>- wskazuje na mapie terytoria zajęte przez Rzymian podczas wojen punickich<br>- wymienia korzyści, jakie Rzym czerpał z posiadania prowincji | - zna wydarzenia związane z datami: 216 r. p.n.e., 202 r. p.n.e.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Scypion,<br>- poprawnie posługuje się terminami: Kanny, Zama<br>- określa przyczyny i skutki wojen punickich<br>- podaje nazwy ludów italskich podbitych przez wojska rzymskie                                                       | - omawia przebieg wojen punickich<br>- opisuje wygląd i elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty<br>- wymienia typy oddziałów wchodzących w skład armii<br>- charakteryzuje sposób organizacji prowincji rzymskich | - charakteryzuje taktykę walki stosowaną przez Rzymian<br>- przedstawia etapy podboju Italii przez Rzymian<br>- wyjaśnia znaczenie wyrażenia „pyrrusowe zwycięstwo”                      | - dokonuje analizy porównawczej taktyki walki Rzymian, Greków i Macedończyków |
| 3. Początki cesarstwa rzymskiego | 1. Kryzys republiki rzymskiej<br>2. Rywalizacja o władzę: I i II triumwirat<br>3. Objęcie władzy przez Oktawiana<br>4. Ustrój pryncypatu             | - określa, kim byli i czym zasłynęli: Juliusz Cezar, Oktawian, Kleopatra<br>- poprawnie posługuje się terminami: pryncypat,                                                                                                                                                                                                                                                                                       | - zna wydarzenia związane z datami: 44 r. p.n.e., 31 r. p.n.e., 71 r. p.n.e., 60 r. p.n.e., 48 r. p.n.e.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Pompejusz, Krassus, Marek Antoni<br>- poprawnie posługuje się terminami: Farsalos, Akcjum<br>- omawia skutki podbojów rzymskich<br>- podaje przyczyny i przejawy kryzysu republiki rzymskiej | - wymienia dokonania Juliusza Cezara<br>- określa zakres władzy cesarza<br>- przedstawia organizację państwa rzymskiego za czasów cesarstwa                                                                         | - prezentuje przebieg wojen domowych w Rzymie<br>- lokalizuje na mapie miejsca bitew z okresu wojen domowych<br>- uzasadnia słuszność twierdzenia, że cesarstwo było „komedią republiki” | - dokonuje analizy porównawczej ustroju republiki rzymskiej i pryncypatu      |



|                        |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | - wyjaśnia zasady pryncypatu                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
| 4. Imperium rzymskie   | 1. Pax Romana<br>2. Niewolnictwo w Rzymie<br>3. Romanizacja i urbanizacja<br>4. Koniec podbojów Rzymu i rozwój limesu<br>5. Zmiany w religii rzymskiej | - określa, kim był i czym zasłynął Oktawian August, Spartakus<br>- poprawnie posługuje się terminami: cesarz, cesarstwo, barbarzyńcy, gladiator, wyzwoleniec<br>- wskazuje na mapie prowincje podbite przez Rzymian w okresie cesarstwa<br>- wyjaśnia, skąd pochodzili niewolnicy rzymscy                                                                                                        | - poprawnie posługuje się terminami: <i>pax romana</i> , romanizacja, bursztynowy szlak, limes, Wał Hadriana, Dakowie<br>- lokalizuje na mapie bursztynowy szlak<br>- omawia relacje cesarstwa z barbarzyńskimi sąsiadami<br>- przedstawia sytuację niewolników w państwie rzymskim<br>- opisuje powstanie Spartakusa | - omawia sytuację w państwie rzymskim po zakończeniu wojen domowych<br>- wyjaśnia, na czym polegały walki gladiatorów<br>- omawia zmiany w religii rzymskiej w okresie cesarstwa                                                                                                                              | - omawia sposób funkcjonowania gospodarki rzymskiej w czasie Pax romana                                                                                                       | - ocenia politykę cesarstwa w okresie <i>pax romana</i>                                                                                                                                                               |
| 5. Osiągnięcia Rzymian | 1. Prawo rzymskie<br>2. Architektura i budownictwo<br>3. Szlaki komunikacyjne<br>4. Kultura i sztuka antycznego Rzymu<br>5. Literatura, poezja i teatr | - poprawnie posługuje się terminami: Forum Romanum, łaźnia (termy), amfiteatr<br>- wymienia rozrywki starożytnych Rzymian<br>- poprawnie posługuje się terminami: Koloseum, akwedukt, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana<br>- wymienia osiągnięcia kultury i architektury rzymskiej<br>- podaje nazwy rzymskich zbiorów praw<br>- określa znaczenie dróg dla funkcjonowania Imperium Rzymskiego | - poprawnie posługuje się terminami: atrium, perystyl, Panteon, cyrk<br>- opisuje wygląd starożytnego Rzymu<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Wergiliusz, Owidiusz,<br>- omawia najważniejsze zasady prawne obowiązujące w starożytnym Rzymie<br>- opowiada, w jaki sposób budowano drogi w państwie rzymskim  | - określa warunki życia w mieście<br>- wskazuje przejawy oddziaływania kultury greckiej na rzymską<br>- wymienia dokonania przedstawicieli rzymskiej literatury<br>- wyjaśnia znaczenie powiedzenia: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu”<br>- opisuje wygląd rzymskiego teatru oraz sposoby wystawiania sztuk | - omawia zmiany w wyglądzie Rzymu wprowadzone za panowania Oktawiana Augusta<br>- wyjaśnia rolę prawa rzymskiego jako podstawy współcześnie funkcjonujących systemów prawnych | - ocenia wkład Rzymian w rozwój kultury i jej wpływ na współczesną cywilizację<br>- przedstawia osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian i wskazuje dziedziny, w których osiągnięcia okazały się większe od dokonań |

|                                |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                        |                                                                               |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                        | starożytnych Greków                                                           |
| 6. Narodziny chrześcijaństwa   | 1. Nauczanie Jezusa<br>2. Początki chrześcijaństwa<br>3. Prześladowania chrześcijan<br>4. Tryumf chrześcijaństwa<br>5. Pierwsze rozłamy               | - opisuje działalność i znaczenie postaci: Pawła z Tarsu<br>- poprawnie posługuje się terminami: Mesjasz, apostołowie, schizma, chrześcijaństwo, Ewangelia<br>- charakteryzuje działalność Jezusa z Galilei<br>- omawia najważniejsze zasady wiary chrześcijańskiej                                                                                                     | - zna wydarzenia związane z datami: 303–304 r., 313 r., 392 r.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Konstantyn Wielki, Teodozjusz Wielki<br>- poprawnie posługuje się terminami: sobór, heretyk,<br>- przedstawia okoliczności, w których chrześcijaństwo stało się religią panującą w Rzymie<br>- lokalizuje na mapie zasięg chrześcijaństwa do V w. n.e.<br>- potrafi wskazać symbole religii chrześcijańskiej | - określa sytuację narodu żydowskiego pod panowaniem Rzymian<br>- wyjaśnia sposób sprawowania władzy w prowincji Judea,<br>- omawia działalność apostołów<br>- wyjaśnia przyczyny popularności chrześcijaństwa w starożytnym Rzymie<br>- podaje przyczyny prześladowań chrześcijan | - opisuje organizację Kościoła chrześcijańskiego w pierwszych wiekach jego istnienia<br>- wskazuje przyczyny i konsekwencje sporów wewnątrz Kościoła chrześcijańskiego | - ocenia rolę chrześcijaństwa w Cesarstwie Rzymskim<br>-                      |
| 7. Upadek cesarstwa rzymskiego | 1. Zagrożenie zewnętrzne<br>2. Kryzys III w.<br>3. Wprowadzenie tetrarchii i dominatu<br>4. Podział cesarstwa<br>5. Przyczyny i skutki wędrówki ludów | - zna wydarzenia związane z datami: 395 r., 476 r.<br>- wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Konstantyn Wielki, Teodozjusz Wielki<br>- poprawnie posługuje się terminami: wielka wędrówka ludów, barbarzyńcy<br>- wskazuje na mapie linię podziału cesarstwa rzymskiego na część wschodnią i zachodnią<br>- wymienia nazwy plemion barbarzyńskich atakujących cesarstwo | - wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Attyla Dioklecjan Odoaker, Romulus Augustulus<br>- określa wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku cesarstwa Zachodniorzymskiego<br>- potrafi wymienić przejawy kryzysu imperium rzymskiego,<br>- poprawnie posługuje się terminami: dominat, tetrarchia                                                                                                                     | - omawia sytuację w państwie rzymskim w III i IV w.<br>- zna wydarzenie związane z datą 451 r.<br>- określa sytuację Rzymu w czasie wędrówki ludów<br>- wyjaśnia, w jaki sposób barbarzyńcy przyczynili się do zniszczenia Rzymu                                                   | - charakteryzuje próby reform podejmowane przez cesarzy rzymskich: Dioklecjana, Konstantyna i Teodozjusza<br>- omawia symboliczne znaczenie daty 476 r.                | - dokonuje oceny wpływu wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku cesarstwa |

## ROZDZIAŁ IV: POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZA

|                               |                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Cesarstwo bizantyjskie     | 1. Imperium Justyniana Wielkiego<br>2. Ustrój Bizancjum<br>3. Osiągnięcia Bizantyjczyków<br>4. Schyłek potęgi Bizancjum      | - określa, kim był i czym zasłynął Justynian I Wielki<br>- poprawnie posługuje się terminami: Bizancjum, Hagia Sophia, katolicyzm, Konstantynopol, prawosławie<br>- lokalizuje na mapie Konstantynopol i cesarstwo bizantyjskie<br>- wymienia nazwy terytoriów podbitych przez Justyniana                                                                                     | - poprawnie posługuje się terminami: ogień grecki, ikona,<br>- prezentuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i nauki<br>- określa wpływ warunków geograficznych na znaczenie Konstantynopola<br>- poprawnie stosuje nazwy <i>katolicyzm</i> i <i>prawosławie</i> dla poszczególnych odłamów Kościoła chrześcijańskiego               | - opisuje okoliczności powstania Konstantynopola<br>- wymienia reformy wprowadzone przez Justyniana I Wielkiego<br>- omawia ustrój Bizancjum<br>- poprawnie posługuje się terminami: <i>cezaropapizm</i><br>- opisuje wygląd świątyni Hagia Sophia<br>- wyjaśnia znaczenie określenia <i>Nowy Rzym</i> | - charakteryzuje sytuację w Bizancjum po upadku Rzymu<br>- przedstawia sytuację Kościoła chrześcijańskiego po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego                                                           | - wskazuje różnice między Kościołem wschodnim a zachodnim                                                                                                                                                                |
| 2. Narodziny i podboje islamu | 1. Mahomet i jego religia<br>2. Zasady islamu<br>3. Podboje Arabów<br>4. Rozpad imperium arabskiego<br>5. Osiągnięcia Arabów | - zna wydarzenie związane z datą 622 r.<br>- poprawnie posługuje się terminami: islam, Allah, muzułmanie, hidżra, Koran, meczet,<br>- lokalizuje na mapie Półwysep Arabski oraz miasta: Mekkę i Medynę<br>- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim<br>- opisuje warunki życia i zajęcia Arabów<br>- wymienia filary wiary arabskiej | - zna wydarzenia związane z datami: 630 r.,<br>- przedstawia dokonania Mahometa<br>- poprawnie posługuje się terminami: szariat, dżihad, świątynia Kaaba, kalif, arabeska<br>- wskazuje na mapie kierunki i zasięg podbojów Arabów<br>- prezentuje osiągnięcia arabskie w dziedzinie kultury i nauki<br>- wskazuje zasady religii islamskiej | - przedstawia okoliczności, w których doszło do powstania islamu<br>- opisuje wygląd meczetu<br>- omawia organizację państwa arabskiego<br>- charakteryzuje stosunek Arabów do podbitych narodów                                                                                                       | - określa rolę Arabów w rozpowszechnianiu osiągnięć ludów podbitych oraz rozwoju spuścizny starożytnych cywilizacji<br>- dostrzega znaczenie idei świętej wojny dla rozprzestrzeniania się religii arabskiej | - charakteryzuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem<br><br>Ponadto:<br>- samodzielnie formułuje opinie i wnioski<br>- rozwiązuje problemy w twórczy sposób<br>- wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                  |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. Państwo Franków                   | <p>1. Barbarzyńska Europa</p> <p>2. Chrystianizacja barbarzyńców i początki rządów Franków</p> <p>3. Początki rządów Karolingów i podboje Franków</p> <p>4. Odrodzenie cesarstwa i organizacja państwa Karola Wielkiego</p> <p>5. Renesans karoliński</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zna wydarzenie związane z datą 800 r.</li> <li>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Chlodwig, Karol Wielki</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: majordom, renesans karoliński, Karolingowie</li> <li>- lokalizuje na mapie pierwotne siedziby Franków</li> <li>- opisuje życie codzienne i zajęcia Franków</li> <li>- określa zasięg terytorialny państwa Franków</li> <li>- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Karola Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zna wydarzenia związane z datami: 496 r., 732 r.,</li> <li>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Karol Młot, Pepin Krótki,</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: siedem sztuk wyzwolonych, minuskuła, marchia, margrabia, hrabia, hrabstwo, Państwo Kościelne</li> <li>- wyjaśnia znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga</li> <li>- przedstawia rozwój nauki za panowania Karola Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawia sytuację polityczną w Europie zachodniej po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego</li> <li>- omawia organizację państwa Franków</li> <li>- opisuje sposób przejęcia władzy w państwie Franków przez dynastię Karolingów</li> <li>- prezentuje dokonania Karola Wielkiego</li> <li>- określa znaczenie koronacji cesarskiej Karola</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia znaczenie zwycięstwa Franków w bitwie pod Poitiers</li> <li>- uzasadnia słuszność określenia <i>renesans karoliński</i> dla zmian w kulturze i nauce, które nastąpiły w VIII i IX w.</li> <li>- ocenia wpływ Karola Wielkiego na proces kształtowania się średniowiecznej Europy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omawia związek między rozwojem kultury i nauki a utrzymaniem silnego państwa</li> </ul> |
| 4. Czasy Ottonów                     | <p>1. Podział imperium Karolingów</p> <p>2. Panowanie Ottona I</p> <p>3. Otton III i cesarstwo uniwersalne</p>                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zna wydarzenia związane z datami: 843 r., 962 r.</li> <li>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Otton I, Otton III</li> <li>- poprawnie posługuje się terminami: traktat w Verdun, cesarstwo uniwersalne</li> <li>- wymienia postanowienia traktatu w Verdun</li> <li>- lokalizuje na mapie państwa powstałe w wyniku podziału monarchii Karola Wielkiego</li> </ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Ludwik Pobożny, Ludwik Niemiecki, Karol Łysy, Lotar, Henryk II</li> <li>- poprawnie posługuje się terminem: Rzesza Niemiecka,</li> <li>- wyjaśnia, w jaki sposób powstała Rzesza Niemiecka</li> <li>- omawia znaczenie koronacji cesarskiej Ottona I</li> <li>- tłumaczy, na czym polega idea uniwersalizmu</li> </ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawia okoliczności, w których doszło do podziału państwa Karola Wielkiego</li> <li>- omawia dokonania Ottona I i Ottona III</li> <li>- opisuje politykę następców Ottona III</li> </ul>                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzuje sytuację polityczną państwa niemieckiego po wygaśnięciu dynastii Karolingów</li> <li>- ocenia rolę Ottona I i Ottona III w kształtowaniu się średniowiecznej Europy</li> </ul>                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenia znaczenie traktatu w Verdun dla dalszych losów politycznych Europy</li> </ul>    |
| 5. Feudalizm i społeczeństwo stanowe | <p>1. Społeczeństwo feudalne</p> <p>2. System lenny</p>                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: senior, wasal, lenno, hołd lenny, system</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: suzeren, społeczeństwo stanowe,</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• tłumaczy, na czym polegała zasada „Wasal mojego wasala nie jest</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                  |

|                                              |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                            |                                                                                   |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
|                                              | 3. Stan rycerski<br>4. Kultura rycerska                                                                                                          | feudalny (feudalizm), stan<br>• określa powiązania tworzące drabinę feudalną społeczeństwa<br>• wymienia stany: rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo i chłopów<br>• przedstawia przebieg hołdu lennego oraz pasowania na rycerza                                                                 | rycerstwo<br>• wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu feudalnego<br>• omawia pozycję prawną i majątkową stanu rycerskiego<br>• podaje cechy charakterystyczne kultury rycerskiej<br>- wskazuje obowiązki wasala i seniora | moim wasalem”<br>• wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania systemu feudalnego                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                            |                                                                                   |
| 6. Pierwsze państwa Słowian                  | 1. Początki Słowian<br>2. Kultura Słowian<br>3. Państwo Samona<br>4. Państwo Wielkomorawskie<br>5. Początki państwa czeskiego<br>6. Ruś kijowska | - określa, kim byli i czym zasłynęli Cyryl i Metody<br>- poprawnie posługuje się terminem Słowianie<br>- dokonuje podziału Słowian na grupy (zachodnią, wschodnią, południową)<br>- wskazuje na mapie położenie pierwszych państw słowiańskich i Węgier<br>- omawia warunki życia i zajęcia Słowian | - zna wydarzenia związane z datami: IV–V w., VII w., IX w., 863 r., 988 r.,<br>- przedstawia dokonania postaci: Samona, Roścysława, Włodzimierza Wielkiego,<br>- poprawnie posługuje się terminami: głągolica, cyrylica,  | - omawia organizację plemion słowiańskich<br>- wymienia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich,<br>- opisuje działalność misyjną Cyryla i Metodego<br>- wyjaśnia, jakie znaczenie dla utrzymania i rozwoju państwowości słowiańskiej miała decyzja władców o przyjęciu chrztu | - przedstawia dokonania Włodzimierza Wielkiego<br>- charakteryzuje okoliczności powstania państwa ruskiego | - porównuje warunki tworzenia się i rozwoju pierwszych państw słowiańskich        |
| <b>ROZDZIAŁ V: POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW</b> |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                            |                                                                                   |
| 1. Pradzieje ziem polskich                   | 1. Najdawniejsze osadnictwo na ziemiach polskich<br>2. Kultura Łużycka i osada w Biskupinie                                                      | - lokalizuje na mapie Biskupin<br>- omawia system wierzeń słowiańskich<br>- wymienia nazwy plemion słowiańskich                                                                                                                                                                                     | - poprawnie posługuje się terminami: kultura archeologiczna, kultura łużycka, szlak bursztynowy,<br>- przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na                                                                | - omawia warunki naturalne panujące na ziemiach polskich<br>- charakteryzuje kontakty gospodarcze mieszkańców ziem                                                                                                                                                                           | - wymienia nazwy kultur archeologicznych obecnych na ziemiach polskich                                     | - porównuje i ocenia poziom rozwoju cywilizacyjnego o ziem polskich w odniesieniu |

|                                |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | 3. Wpływy rzymskie na ziemiach polskich<br>4. Przybycie Słowian na ziemie polskie                                                                  | zamieszkujących ziemie polskie i wskazuje na mapie ich siedziby                                                                                                                                                                                                                                                                                        | ziemiach polskich<br>- opisuje wygląd osady w Biskupinie                                                                                                                                                                                                                                                      | polskich z przedstawicielami cywilizacji śródziemnomorskich                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                          | do reszty Europy                                                                                                                                                   |
| 2. Początki państwa polskiego  | 1. Plemię Polan<br>2. Pierwsi władcy z rodu Piastów<br>3. Podboje Piastów<br>4. Chrzest Mieszka I<br>5. Znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa        | - zna wydarzenia związane z datami: 966 r.,<br>- przedstawia dokonania Mieszka I<br>- poprawnie posługuje się terminami: Polanie, gród,<br>- lokalizuje na mapie główne grody w państwie Mieszka I<br>- opisuje okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I<br>- wskazuje przyczyny przyjęcia chrztu,                                                | - zna wydarzenia związane z datami: 972 r.,<br>- wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Ibrahīm ibn Jakub, Dobrawa<br>- poprawnie posługuje się terminami: drużyna książęca, kmieć, ludność służebna<br>- wymienia korzyści wynikające z przyjęcia chrztu<br>- prezentuje rozwój terytorialny państwa Mieszka I | - omawia organizację plemion słowiańskich na ziemiach polskich<br>- przedstawia okoliczności powstania państwa polskiego<br>- opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej<br>- charakteryzuje strukturę społeczną w państwie Mieszka I                               | - wyjaśnia znaczenie decyzji Mieszka I o przyjęciu chrztu<br>- tłumaczy, dlaczego książę przyjął chrzest z rąk czeskich                                                                  | - ocenia kierunki rozwoju państwa polskiego u progu jego istnienia<br>- potrafi wyjaśnić kim był Jordan                                                            |
| 3. Państwo Bolesława Chrobrego | 1. Misja biskupa Wojciecha<br>2. Zjazd gnieźnieński<br>3. Wojny polsko-niemieckie<br>4. Wyprawa kijowska i koronacja<br>5. Monarchia patrymonialna | - zna wydarzenia związane z datami: 997 r., 1000 r., 1002–1018 r., 1025r.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, Otton III,<br>- poprawnie posługuje się terminami: monarchia patrymonialna, zjazd gnieźnieński<br>- opisuje przebieg misji św. Wojciecha<br>- wymienia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego | - określa, kim byli i czym zasłynęli: Henryk II,<br>- poprawnie posługuje się terminami: kasztelan, czynszownik, Grody Czerwieńskie, włócznia św. Maurycego,<br>- omawia postanowienia pokoju w Budziszynie<br>- opisuje wygląd Gniezna w czasach Bolesława Chrobrego                                         | - przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Bolesława Chrobrego<br>- omawia dokonania Bolesława Chrobrego<br>- porównuje relacje źródłowe na temat zjazdu władców w 1000 r.<br>- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego,<br>- omawia przebieg wojen Bolesława | - opisuje żywot św. Wojciecha na podstawie płaskorzeźb na drzwiach katedry gnieźnieńskiej<br>- wyjaśnia znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej | - ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Radzim Gaudenty, Thietmar, Świętopełk |

|                                                    |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                                                                                                                                                                                   | - wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                       | Chrobrego<br>- opisuje funkcjonowanie państwa Bolesława                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                            |
| 4. Kryzys i odbudowa państwa Piastów               | 1. Panowanie Mieszka II<br>2. Kryzys wewnętrzny państwa Piastów<br>3. Powstanie ludowe i najazd Brzetysława<br>4. Panowanie Kazimierza Odnowiciela<br>5. Rządy Bolesława Śmiałego | - zna wydarzenia związane z datami: 1025 r., 1079 r.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław ze Szczepanowa<br>- wymienia przyczyny kryzysu i upadku państwa polskiego w XI w. | - zna wydarzenia związane z datami: 1034 r., 1039 r., 1076 r.,<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Miećław, Brzetysław<br>- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu między królem a biskupem<br>- opisuje przebieg konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem | - opisuje sytuację w państwie polskim po śmierci Bolesława Chrobrego<br>- omawia działalność Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego<br>- porównuje relacje źródłowe na temat sporu między królem Bolesławem a biskupem Stanisławem<br>- wyjaśnia, dlaczego w sporze o inwestyturę Bolesław Śmiały opowiedział się po stronie papieża | - dokonuje oceny skutków polityki zagranicznej prowadzonej przez Bolesława Śmiałego<br>- ocenia obiektywizm źródeł historycznych dotyczących wydarzeń z 1079 r. | - wskazuje problemy w interpretacji dziejów panowania pierwszych Piastów<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Bezprym, Jarosław Mądry, |
| 5. Od Bolesława Śmiałego do Bolesława Krzywoustego | 1. Panowanie Władysława Hermana<br>2. Konflikt Zbigniewa i Bolesława<br>3. Podbój Pomorza                                                                                         | - określa, kim byli i czym zasłynęli: Władysław Herman, Bolesław Krzywousty,<br>- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Krzywoustego<br>- lokalizuje na mapie grody oblegane przez Niemców                                            | - zna wydarzenia związane z datami: 1102 r., 1108 r., 1109 r., 1116 r., 1124 r.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Zbigniew, Sieciech, Henryk V,<br>- wyjaśnia przyczyny sporu między Bolesławem Krzywoustym a Zbigniewem                                       | - charakteryzuje sytuację polityczną państwa polskiego za panowania Władysława Hermana<br>- przedstawia okoliczności najazdu niemieckiego na Polskę                                                                                                                                                                                       | - opisuje podbój i chrystianizację Pomorza<br>- wyjaśnia znaczenie przyłączenia Pomorza do Polski                                                               |                                                                                                                                            |
| 6. Testament Bolesława Krzywoustego                | 1. Statut Bolesława Krzywoustego<br>2. Konflikt pomiędzy synami                                                                                                                   | - zna wydarzenie związane z datą 1138 r.<br>- określa, kim byli i czym zasłynęli: Bolesław                                                                                                                                                          | - określa, kim byli i czym zasłynęli: Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Stary, Henryk Sandomierski,                                                                                                                                                                       | - wymienia przyczyny powstania statutu Bolesława Krzywoustego                                                                                                                                                                                                                                                                             | - wyjaśnia dlaczego doszło do załamania się zasady senioratu w Polsce                                                                                           | - wyjaśnia i ocenia konsekwencje decyzji                                                                                                   |

|                                                              |                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                              | Krzywoustego<br>3. Upadek zasady senioratu                                                    | Krzywousty, Władysław Wygnaniec, Kazimierz Sprawiedliwy<br>- poprawnie posługuje się terminami: statut, seniorat, senior, dzielnica senioralna<br>- wymienia postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego                                                                                                                                                                                     | - wskazuje na mapie dzielnicę senioralną i ziemie przyznane poszczególnym synom i wdowie po Bolesławie Krzywoustym                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                        | Bolesława o podziale państwa polskiego                                                                                                                                                                                                |
| <b>ROZDZIAŁ VI: PEŁNIA I SCHYLEK ŚREDNIOWIECZA W EUROPIE</b> |                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                       |
| 7. Między papieżem a cesarstwem                              | - kryzys kościoła w X w.<br>- reforma kościoła<br>- schizma wschodnia<br>- spór o inwestyturę | - zna wydarzenia związane z datami: X w., 1054 r., 1122 r.<br>- przedstawia dokonania postaci: Grzegorza VII i Henryka IV<br>- poprawnie posługuje się terminami: schizma wschodnia, prawosławie, inwestytura, konkordat wormacki<br>- wymienia przejawy kryzysu w Kościele w X w.<br>- lokalizuje na mapie Cluny<br>- wskazuje na mapie zasięg wpływów Kościoła katolickiego i prawosławnego | - zna wydarzenia związane z datami: X w., 1075 r., 1077r.<br>- określa, kim był i czym zasłynął Sylwester II<br>- poprawnie posługuje się terminami: Cluny, dyktat papieski, prawo kanoniczne, ekskomunika, prawosławie, Canossa, synod<br>- omawia przyczyny i konsekwencje schizmy wschodniej dla Kościoła i jego wyznawców | - charakteryzuje sytuację w Kościele chrześcijańskim w X w.<br>- omawia dokonania papieża Sylwestra II<br>- przedstawia okoliczności, w których doszło do schizmy wschodniej<br>- opisuje przebieg sporu i sposób, w jaki został rozwiązany<br>- podaje najistotniejsze treści zawarte w Dyktacie papieskim Grzegorza VII | - wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę<br>- tłumaczy znaczenie powiedzenia: „pójść do Cannosy” | - wskazuje i ocenia źródła konfliktów w Kościele w okresie wczesnego średniowiecza<br><br>Ponadto:<br>- samodzielnie formułuje opinie i wnioski<br>- rozwiązuje problemy w twórczy sposób<br>- wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć |
| 2. Wyprawy krzyżowe                                          | • przyczyny, przebieg i skutki wypraw krzyżowych<br>• powstanie zakonów rycerskich            | • poprawnie posługuje się terminami: krucjata, krzyżowcy, Lewant, zakony rycerskie<br>• prawidłowo sytuuje na osi                                                                                                                                                                                                                                                                             | • wymienia wydarzenia związane z latami: 1095 r., 1096 r., 1291 r.<br>• wymienia zakony rycerskie założone podczas krucjat:                                                                                                                                                                                                   | • omawia przyczyny wypraw krzyżowych i wskazuje ich skutki<br>• wskazuje na mapie Królestwo                                                                                                                                                                                                                               | • przedstawia zasady funkcjonowania zakonów rycerskich<br>• porównuje uzbrojenie                       | • wskazuje udział książąt piastowskich w wyprawach                                                                                                                                                                                    |



|                                  |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• krucjaty na terenie Europy</li> <li>• udział książąt piastowskich w krucjatach</li> </ul>                                                                                   | <p>czasu okres wypraw krzyżowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• lokalizuje na mapie Palestynę</li> </ul>                                                                                                                | <p>joannitów, templariuszy i Krzyżaków</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje co najmniej jedną przyczynę oraz jeden skutek wypraw krzyżowych</li> <li>• przedstawia w porządku chronologicznym najważniejsze wydarzenia związane z wyprawami krzyżowymi</li> </ul>                                                                                                                        | <p>Jerozolimskie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia specyficzny charakter czwartej krucjaty oraz wymienia skutki zdobycia Bizancjum przez krzyżowców</li> </ul>                                                                                                                                                 | <p>i sposób walki rycerzy europejskich z wyposażeniem oraz taktyką walki saracenów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia pozytywne i negatywne skutki wypraw krzyżowych dla Europy i Azji Mniejszej</li> </ul>                                                                     |  |
| 3. Najazdy mongolskie            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podboje Czyngis-chana</li> <li>• budowa imperium mongolskiego</li> <li>• podbój Rusi</li> <li>• najazd Tatarów na Polskę</li> <li>• rozpad imperium mongolskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mongołów</li> <li>• podaje wiek podbojów Czyngis-chana</li> <li>• wymienia co najmniej jeden skutek najazdu tatarskiego na Polskę</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia i wskazuje na mapie tereny w Europie, które atakowali Tatarzy</li> <li>• przedstawia dokonania postaci: Czyngis-chana, Henryka Pobożnego</li> <li>• podaje rok bitwy pod Legnicą – 1241</li> <li>• określa przyczyny rozpadu imperium mongolskiego w późniejszych wiekach</li> <li>• poprawnie posługuje się terminami: jarłyk, haracz, chan</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje rok bitwy nad rzeką Kałką – 1223 i przedstawia skutki tego starcia</li> <li>• opisuje zasady organizacji państwa mongolskiego</li> <li>• wskazuje przyczyny i skutki sukcesów Mongołów</li> <li>• szczegółowo omawia i wyjaśnia znaczenie oraz skutki bitwy pod Legnicą</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia skutki najazdów tatarskich na państwa europejskie</li> <li>• określa przyczyny sukcesów militarnych Mongołów</li> <li>• charakteryzuje stosunek Europejczyków do Mongołów</li> <li>• wyjaśnia pochodzenie określenia <i>Tatarzy</i></li> </ul> |  |
| 4. Miasto i wieś w średniowieczu | <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwój miast w średniowiecznej Europie</li> <li>• układ przestrzenny miasta w średniowieczu</li> <li>• struktura organizacji rzemieślniczej –</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, burmistrz, ława, cech, czeladnik</li> <li>• wymienia warstwy społeczne w miastach średniowiecznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• tłumaczy, na czym polegała lokacja miasta na prawie magdeburskim</li> <li>• wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w średniowiecznym mieście: ratusz, pręgierz, rynek, targowisko, mury</li> <li>• podaje elementy obronne</li> </ul>                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje życie codzienne mieszczan o różnym statusie społecznym</li> <li>• omawia kompetencje wójta, rady miejskiej i burmistrza</li> <li>• wymienia obowiązki i</li> </ul>                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, co oznaczało powiedzenie: „Powietrze miejskie czyni wolnym”</li> <li>• porównuje rolę i znaczenie miast polskich i</li> </ul>                                                                                                                 |  |

|                            |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                            | cechu<br>• życie codzienne w średniowiecznym mieście                                                                                                                                                                                                    | • przedstawia warunki życia codziennego w średniowiecznym mieście<br>• poprawnie posługuje się terminami: lokacja, sołtys, dwupółówka, trójpółówka<br>• podaje przyczyny rozwoju kolonizacji wiejskiej                                                                              | średniowiecznego miasta<br>• określa rolę miast w polityce i gospodarce państw europejskich<br>• poprawnie posługuje się terminami: ława, wolnizna<br>metoda wypaleniskowa<br>• wymienia wynalazki i ulepszenia w rolnictwie wprowadzone<br><br>w XII –XIV w.<br>• omawia etapy zakładania wsi na prawie niemieckim<br>• charakteryzuje zajęcia i życie codzienne chłopów w średniowieczu | uprawnienia sołtysa i wyjaśnia jego specyficzną rolę w osadzie<br>• wyjaśnia, dlaczego trójpółówka była skuteczniejszą metodą uprawy ziemi niż dwupółówka i gospodarka wypaleniskowa                                                                                                              | europejskich w średniowieczu<br>• charakteryzuje znaczenie hanzы bałtyckiej dla tego regionu<br>• przedstawia znaczenie kolonizacji wiejskiej dla rozwoju gospodarczego Polski w XIII–XIV w.<br>• tłumaczy pochodzenie nazw miejscowości, takich jak Środa, Piątek, Wola, Piekary, Kowale<br>• porównuje lokacje na prawie polskim i niemieckim |  |
| 5. Kościół w średniowieczu | • różnicowanie stanu duchownego<br>• zakony benedyktynów i cystersów oraz ich rola w społeczeństwie średniowiecznym<br>• wpływ Kościoła na średniowieczną kulturę<br>• założenie zakonów żebraczych<br>• ruchy heretyckie funkcjonujące w średniowieczu | • poprawnie posługuje się terminami: duchowieństwo, benedyktyni, cystersi, ruchy heretyckie, inkwizycja, zakony żebracze<br>• wskazuje na mapie najpopularniejsze w średniowieczu miejsca pielgrzymek – Rzym i Santiago de Compostela<br>• wyjaśnia wyrażenie „benedyktyńska praca” | • podaje lata soboru w Konstancji: 1414–1418<br>• przedstawia dokonania postaci: św. Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmaną<br>• wymienia średniowieczne ruchy heretyckie: waldensów i albigensów<br>• określa rolę Kościoła w rozwoju państw europejskich                                                                                                      | • określa przyczyny i skutki utworzenia zakonów żebraczych oraz ich znaczenie<br>• uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła<br>• charakteryzuje poglądy wyznawane przez albigensów i waldensów<br>• wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich | • charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła<br>• wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę w społeczeństwie średniowiecznym<br>• porównuje zakony żebracze z zakonami rycerskimi oraz tłumaczy ich rolę                                                                          |  |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                |
|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• kryzys papieżstwa i niewola awiniońska</li> <li>• sobór w Konstancji</li> </ul>                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                |
| 3. Europa późnego średniowiecza | <ul style="list-style-type: none"> <li>• epidemia dżumy w XIV w.</li> <li>• przyczyny, najważniejsze wydarzenia i skutki wojny stuletniej</li> <li>• ruchy heretyckie i ich przedstawiciele</li> <li>• powstania ludowe</li> <li>• wprowadzenie broni palnej i wzrost znaczenia armii zaciężnej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje lata wydarzeń: 1337–1453 – wojna stuletnia</li> <li>• tłumaczy pojęcie „czarna śmierć”</li> <li>• wskazuje na mapie państwa biorące udział w wojnie stuletniej</li> <li>• przedstawia co najmniej jedną przyczynę i jeden skutek wojny stuletniej</li> <li>• podaje lata wydarzeń: 1444 r. – bitwa pod Warną, 1453 r. – zdobycie Konstantynopola</li> <li>• poprawnie posługuje się terminami: sułtan, janczarzy, car</li> <li>• wskazuje na mapie: imperium osmańskie, Konstantynopol, Warnę, Wielkie Księstwo Moskiewskie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia dokonania postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa, Johna Balla, Johna Wicklefa, Jana Žižki</li> <li>• podaje niektóre skutki epidemii dżumy w XIV w.</li> <li>• wymienia powstania ludowe, które wybuchły na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w.</li> <li>• wyjaśnia skutki wprowadzenia broni palnej i armii zaciężnej</li> <li>• omawia główne założenia husytyzmu</li> <li>• przedstawia dokonania postaci: Władysława III Warneńczyka, Jana Hunyadyego, Dymitra Dońskiego, Iwana III Srogięgo, Iwana IV Groźnego</li> <li>• wyjaśnia skutki zdobycia Konstantynopola przez Turków</li> <li>• określa rolę rozwoju państwa moskiewskiego dla tego regionu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie główne kierunki rozprzestrzeniania się „czarnej śmierci”</li> <li>• omawia skutki epidemii dżumy</li> <li>• wymienia przyczyny i następstwa wojny stuletniej</li> <li>• wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki podczas wojny stuletniej oraz buntów chłopów</li> <li>• wymienia czynniki, które decydowały o sile militarnej imperium tureckiego</li> <li>• wskazuje na mapie kolejne ziemie podbijane przez Turków w Europie</li> <li>• omawia przebieg bitwy pod Warną</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia przyczyny wystąpień ludowych na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w.</li> <li>• charakteryzuje nowe techniki walki wprowadzone w XV w.: zastosowanie broni palnej, walka taborem, uformowanie armii zaciężnej</li> <li>• przedstawia przyczyny i przebieg powstania husytów w Czechach</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Jana Husa spalono na stosie</li> <li>• porównuje oddziały janczarów z oddziałami piechoty europejskiej</li> <li>• uzasadnia, dlaczego upadek Konstantynopola jest uznawany za jedną z granicznych dat</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa wpływ husytyzmu dla rozwoju Europy</li> </ul> |

|                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>średniowiecza</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, z jakiego powodu po klęsce Konstantynopola wyznawcy prawosławia zaczęli nazywać Moskwę trzecim Rzymem</li> <li>• ocenia konsekwencje, jakie miały dla Polski i Litwy powstanie imperium osmańskiego oraz zjednoczenie ziem ruskich</li> </ul>                                                                                               |  |
| 7. Kultura średniowiecznej Europy | <ul style="list-style-type: none"> <li>• architektura średniowiecznej Europy</li> <li>• cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby w stylu romańskim oraz gotyckim</li> <li>• sztuka polskiego średniowiecza</li> <li>• średniowieczna rzeźba i zdobnictwo</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia przykładowe zabytki romańskie i gotyckie na ziemiach polskich, w tym w swoim regionie</li> <li>• wymienia cechy charakterystyczne dla stylu romańskiego i gotyckiego</li> <li>poprawnie posługuje się terminami: uniwersytet, scholastyka, sztuki wyzwolone</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, <i>Biblia pauperum</i></li> <li>• posługując się mapą wskazuje miejsca najslawniejszych zabytków architektury romańskiej i gotyckiej</li> <li>• wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu</li> <li>• przedstawia dokonania św. Tomasza z Akwinu</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego kultura średniowiecza określana jest mianem uniwersalnej</li> <li>• omawia znaczenie łaciny w</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje styl romański ze stylem gotyckim</li> <li>i wymienia ich cechy charakterystyczne</li> <li>• wskazuje na mapie państwa, w których znajduje się najwięcej zabytków romańskich i gotyckich</li> <li>• podaje przykłady średniowiecznych budowli świeckich</li> <li>• tłumaczy rolę Kościoła w rozwoju architektury i sztuki średniowiecznej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia genezę architektury romańskiej</li> <li>• omawia znaczenie <i>Biblia pauperum</i> dla upowszechniania zasad religii chrześcijańskiej</li> <li>• tłumaczy, dlaczego polskie budownictwo w stylu romańskim nie rozwinęło się w tak wysokim stopniu jak w Europie Zachodniej</li> <li>ocenia znaczenie działalności ojców Kościoła i św. Tomasza z Akwinu</li> </ul> |  |

## Rozdział VII: Polska w późnym średniowieczu

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                  |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Polska dzielnicowa | <ul style="list-style-type: none"> <li>• postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego i podział Polski na dzielnice</li> <li>• odstąpienie od zasady senioratu</li> <li>• rozdrobnienie dzielnicowe i rywalizacja między książętami piastowskimi</li> <li>• skutki rozbicia dzielnicowego</li> <li>• przemiany gospodarcze na ziemiach polskich w XIII w.</li> <li>• zmiany terytorialne w okresie rozbicia dzielnicowego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps</li> <li>• wskazuje na mapie dzielnicę senioralną i dzielnicę juniorów</li> <li>• podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbicie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 r.)</li> <li>• określa podstawowe założenia testamentu Bolesława Krzywoustego oraz znaczenie tego dokumentu</li> <li>• prawidłowo posługuje się terminami: zakon krzyżacki, komtur, wielki mistrz</li> <li>• podaje rok sprowadzenia Krzyżaków do Polski – 1226</li> <li>• wskazuje na mapie tereny państwa krzyżackiego</li> <li>• podaje podstawową przyczynę sprowadzenia Krzyżaków do Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie dzielnice Polski: Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze, Śląsk, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie</li> <li>• wymienia synów Bolesława Krzywoustego oraz przyznane im ziemie</li> <li>• omawia zasadę senioratu i pryncypatu</li> <li>• omawia przyczyny i skutki konfliktów wewnętrznych trwających podczas rozbicia dzielnicowego</li> <li>• przedstawia najważniejsze omawia rozwój terytorialny państwa zakonnego</li> <li>• wymienia plemiona podbite przez Krzyżaków: Prusów i Jąćwingów</li> <li>• podaje korzyści i zagrożenia wynikające z osiedlenia się Krzyżaków w Prusach</li> <li>• wskazuje na mapie Malbork</li> <li>• charakteryzuje postać Konrada Mazowieckiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje wydarzenia związane z latami 1180 r. 1227 r.</li> <li>• omawia przyczyny i skutki odstąpienia od zasady senioratu</li> <li>• wymienia grupy społeczne, które dążyły do przywrócenia jedności państwa polskiego</li> <li>• omawia przemiany gospodarcze na ziemiach polskich – rozwój osadnictwa i rzemiosła, wydobywanie złota, srebra oraz ołowiu, wybudowanie kopalni soli w Bochni i Wieliczce</li> <li>• przedstawia genezę powstania zakonu krzyżackiego</li> <li>• wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski</li> <li>• wymienia przyczyny sukcesów militarnych i gospodarczych państwa krzyżackiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje tereny utracone przez książąt piastowskich w czasie rozbicia dzielnicowego, m.in. Pomorze Szczecińskie, ziemię lubuską, drohiczyńską i chełmińską</li> <li>• przedstawia zagadnienie rozbicia dzielnicowego jako zjawiska w rozwoju państwa feudalnego</li> <li>• wyjaśnia przyczyny dążeń zjednoczeniowych poszczególnych grup społecznych</li> <li>• omawia etapy budowy państwa zakonnego</li> <li>• charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji</li> <li>• wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje rozbicie dzielnicowe z procesem rozdrobnienia feudalnego w Europie</li> </ul> |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia okoliczności zajęcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>komturia</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 2. Odbudowa królestwa polskiego | <ul style="list-style-type: none"> <li>• skutki rozbicia dzielnicowego</li> <li>• tendencje integracyjne wśród książąt piastowskich</li> <li>• próby zjednoczenia ziem polskich podejmowane przez książąt śląskich, Przemysła II oraz Wacława II</li> <li>• przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja</li> <li>• zajęcie Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków</li> <li>• początek konfliktu z Krzyżakami – zmagania dyplomatyczne i militarne</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia przynajmniej jedną przyczynę zjednoczenia ziem polskich</li> <li>• wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Władysława Łokietka</li> <li>• prawidłowo określa wiek wydarzeń, które pojmuje jako proces</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: starosta, grosz praski</li> <li>• podaje lata wydarzeń: koronacja Przemysła II – (1295), Wacława II (1300), Władysława Łokietka (1320)</li> <li>• przedstawia przyczyny podejmowania prób zjednoczenia ziem polskich</li> <li>• wymienia książąt piastowskich dążących do połączenia ziem polskich: Henryka Probusa, Przemysła II, Władysława Łokietka</li> <li>• omawia znaczenie koronacji Władysława Łokietka w Krakowie dla integracji państwa polskiego</li> <li>• opisuje próby odzyskania przez Władysława Łokietka Pomorza Gdańskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje i charakteryzuje etapy jednoczenia ziem polskich na przełomie XIII i XIV w.</li> <li>• wymienia tereny wchodzące w skład państwa polskiego za panowania Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka</li> <li>• omawia konflikty państwa polskiego z Krzyżakami i Czechami</li> <li>• prezentuje dokonania Władysława Łokietka w procesie jednoczenia ziem polskich</li> <li>• przedstawia okoliczności i przebieg bitwy pod Płowcami w 1333 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia zmiany gospodarcze i administracyjne wprowadzone za panowania Wacława II</li> <li>• opisuje przyczyny i przebieg buntu możnowładców pod wodzą wójta Alberta</li> <li>• określa rolę Polski na arenie międzynarodowej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie sojuszy zawartych przez Polskę z Danią i Węgrami</li> <li>• na przykładzie państwa polskiego zjednoczonego przez Władysława Łokietka przedstawia cechy monarchii stanowej</li> <li>• omawia różnice pomiędzy monarchią patrymonialną</li> </ul> |  |

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                            |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | a monarchią stanową                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                            |
| 3. Polska za Kazimierza Wielkiego  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• odbudowa Królestwa Polskiego za czasów Kazimierza Wielkiego</li> <li>• reformy gospodarcze (prawna, skarbową, monetarną) przeprowadzone przez Kazimierza Wielkiego</li> <li>• założenie Akademii Krakowskiej</li> <li>• dyplomatyczne rozwiązanie konfliktów z Krzyżakami i Czechami</li> <li>• ekspansja terytorialna Polski na tereny Rusi Halickiej</li> <li>• śmierć Kazimierza Wielkiego – koniec dynastii Piastów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: przywilej składu, prawo przymusu drogowego, poradne</li> <li>• wie, kim był i czym zasłynął Kazimierz Wielki</li> <li>• wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje wydarzenia związane z datami: 1335 r., 1343 r., 1364 r., 1370 r.</li> <li>• charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego</li> <li>• określa przyczyny i skutki ekspansji na tereny Rusi Halickiej</li> <li>• wymienia reformy gospodarcze wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego</li> <li>• omawia wkład Kazimierza Wielkiego w umocnienie państwa polskiego pod względem politycznym i gospodarczym</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje lata i omawia związane z nimi wydarzenia: 1366 r. i 1348 r.</li> <li>• opisuje działania dyplomatyczne Kazimierza Wielkiego mające na celu zakończenie sporów z Czechami i Krzyżakami</li> <li>• omawia reformy wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego i ich znaczenie dla unifikacji i rozwoju gospodarczego ziem polskich</li> <li>• przedstawia rozwój terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje cele polityki Kazimierza Wielkiego związane z umacnianiem pozycji państwa polskiego</li> <li>• charakteryzuje znaczenie podboju Rusi Halickiej dla rozwoju gospodarczego państwa polskiego</li> <li>• prezentuje politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów</li> <li>• podaje przykłady miejscowości, w których wybudowano Orle Gniazda</li> </ul> |                                                                                                                                                            |
| 4. Od Andegawenów w do Jagiellonów | <ul style="list-style-type: none"> <li>• panowanie Andegawenów w Polsce</li> <li>• przywilej koszycki</li> <li>• sytuacja na Litwie przed zawarciem unii z Polską</li> <li>• unia polsko-litewska w Krewie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie posługuje się terminami: przywilej, unia, unia personalna, bojarzy</li> <li>• wymienia postanowienia unii w Krewie i Horodle</li> <li>• wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia wydarzenia związane z latami: 1374 r., 1385 r., 1401 r., 1413 r.</li> <li>• przedstawia dokonania postaci: Mendoga, Ludwika Andegaweńskiego, Giedymina, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda</li> <li>• na podstawie drzewa</li> </ul>                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia okoliczności wstąpienia na polski tron Ludwika Andegaweńskiego</li> <li>• opisuje okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego unia polsko-litewska</li> </ul>                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje sytuację Polski i Litwy w drugiej połowie XIV w.</li> <li>• przedstawia rozwój terytorialny i polityczny państwa litewskiego w XIII i XIV w.</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej na tle sytuacji międzynarodowej w Europie</li> <li>• porównuje</li> </ul> |

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• znaczenie chrystianizacji Litwy na arenie międzynarodowej</li> <li>• unia w Wilnie i Horodle</li> </ul>                                                                                                                                                                                                        | krzyżackiego, Węgry                                                                                                                                                                                                                                           | genealogicznego wskazuje pokrewieństwo między Piastami, Andegawenami i Jagiellonami<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny i skutki wstąpienia Władysława Jagiełły na tron polski</li> </ul>                                                                                                                             | była odnawiana w Wilnie w 1401 r. i w Horodle w 1413 r.<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z zawarcia unii polsko-litewskiej</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia panowanie Jadwigi i Władysława Jagiełły</li> <li>• opisuje skutki unii w Krewie dla sytuacji międzynarodowej Litwy</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                  | unię polsko-litewską z innymi funkcjonującym i wówczas w Europie (np. unia kalmarska)                                |
| 2. Wielka Wojna z zakonem krzyżackim               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przyczyny wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</li> <li>• bitwa pod Grunwaldem i jej znaczenie</li> <li>• pokój toruński z 1411 r. i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami</li> <li>• rola konfliktu polsko-krzyżackiego na arenie międzynarodowej</li> <li>• postanowienia soboru w Konstancji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</li> <li>• podaje wydarzenia związane z latami: 15 lipca 1410 r., 1411 r, 1414–1418</li> <li>• wymienia postanowienia pokoju toruńskiego z 1411 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia dokonania postaci: Ulricha von Jungingena, Zawiszy Czarnego, Mikołaja Trąby, Pawła Włodkowica</li> <li>• wskazuje na mapie Czerwińsk, Grunwald, Malbork, Toruń</li> <li>• wymienia skutki wielkiej wojny z Krzyżakami</li> <li>• omawia udział Polaków na soborze w Konstancji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia przebieg działań wojennych w czasie wielkiej wojny z zakonem w latach 1409–1411</li> <li>• omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje sytuację państwa polsko-litewskiego na przełomie XIV i XV w.</li> <li>• opisuje uzbrojenie lekkiej jazdy litewskiej biorącej udział w bitwie pod Grunwaldem</li> <li>• ocenia udział Pawła Włodkowica w obradach soboru w Konstancji</li> <li>• wymienia najważniejsze tezy przedstawione przez Pawła Włodkowica na soborze</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia podstawowe elementy uzbrojenia rycerzy z początku XV w.</li> </ul> |
| 6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia | <ul style="list-style-type: none"> <li>• znaczenie powstania Związku Jaszczurczego i Związku Pruskiego</li> <li>• przyczyny wybuchu wojny</li> </ul>                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa ramy czasowe wojny trzynastoletniej</li> <li>• wskazuje podstawową przyczynę wybuchu konfliktu</li> <li>• poprawnie posługuje się terminem stan szlachecki</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna wydarzenia związane z latami: 1440 r., 1454 r., 1462 r., 1466 r.</li> <li>• przedstawia dokonania postaci: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina, Kazimierza Jagiellończyka</li> </ul>                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia poszczególne etapy wojny trzynastoletniej</li> <li>• wskazuje na mapie miejsca najważniejszych</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, dlaczego szlachta i mieszczenie mieszkający w Prusach dążyli do przyłączenia ich ziem do Polski</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia znaczenie wydarzeń wojny trzynastoletniej na tle sytuacji</li> </ul> |



|                                   |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                    |
|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | trzynastoletniej<br>• przebieg działań wojennych w latach 1454–1466<br>• postanowienia drugiego pokoju toruńskiego<br>• skutki wojny trzynastoletniej | • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski w wyniku podpisania drugiego pokoju toruńskiego                                                                                                               | • wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej<br>• omawia znaczenie armii zaciężnej w wojnie trzynastoletniej                                                                                     | bitew wojny trzynastoletniej<br>• podaje nazwy ziem odzyskanych przez Królestwo Polskie na mocy pokoju toruńskiego z 1466 r.                                         | • porównuje działania wielkiej wojny z zakonem prowadzonej przez Władysława Jagiełłę do działań zbrojnych prowadzonych podczas wojny trzynastoletniej<br>• omawia zmiany, które zaszły w sytuacji międzynarodowej Polski po wojnie trzynastoletniej<br>• ocenia znaczenie przywilejów nadanych w czasie wojny trzynastoletniej stanowi szlacheckiemu | politycznej i społecznej ówczesnej Europy                                                                          |
| 7. Kultura Polski średniowiecznej | • rozkwit kultury polskiej w XIV i XV w.<br>• wybitni polscy uczeni średniowiecza i ich dokonania<br>• najważniejsze osiągnięcia polskiej             | • wymienia najśłynniejsze przykłady sztuki gotyckiej w Polsce: m.in. ołtarz Wita Stwosza, Bazylikę Mariacką w Gdańsku, Barbakan w Krakowie, ratusz w Toruniu<br>• wie, kim był i czym zasłynął Wit Stwosz oraz | • przedstawia dokonania postaci: Wita Stwosza, Marcina Króla, Wojciecha z Brudzewa, Mikołaja Kopernika, Pawła Włodkowica, Jana Ostroroga<br>• omawia znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej w 1400 r. | • wskazuje na mapie tereny, na których powstało najwięcej budowli w stylu gotyckim<br>• porównuje rozwój kultury polskiej z kulturą europejską<br>• wyjaśnia na czym | • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby średniowiecznej na przykładzie piety i Piękną Madonny<br>• wyjaśnia, na czym polega wartość historyczna i                                                                                                                                                                                                  | • charakteryzuje osiągnięcia kultury późnego średniowiecza w swoim regionie na tle kultury polskiej i europejskiej |

|  |                                                                         |                  |                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|--|-------------------------------------------------------------------------|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  | architektury i sztuki gotyckiej<br>• twórczość rzeźbiarska Wita Stwosza | Mikołaj Kopernik | • wyjaśnia, dlaczego okres panowania Kazimierza Jagiellończyka nazywany jest złotą jesienią polskiego średniowiecza<br>• potrafi wymienić przykłady budowli w stylu gotyckim w swoim regionie | polega specyfika sztuki i literatury polskiej omawianego okresu<br>• wymienia czas powstania oraz twórców znanych w regionie budowli i dzieł z okresu późnego średniowiecza | kulturowa ołtarza Wita Stwosza<br>• omawia dokonania sławnych absolwentów Akademii Krakowskiej<br>• samodzielnie dociera do informacji dotyczących kultury późnego średniowiecza w swoim regionie (np. przy realizacji projektu) |  |
|--|-------------------------------------------------------------------------|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

**Uwagi dotyczące oceniania na każdym poziomie wymagań:**

- aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.
- uczeń jest zobowiązany doskonalić umiejętność analizy i interpretacji źródeł historycznych oraz powinien być oceniany ze stopnia opanowania tej umiejętności w sposób ustawiczny, zarówno w trakcie zajęć, jak i przy okazji prac domowych i sprawdzianów wiedzy.